

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 16/2011 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om tillsyn över utlänningars företagsköp

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 4 oktober 2011 regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om tillsyn över utlänningars företagsköp (RP 42/2011 rd) till ekonomiutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet ska lämna utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör Henrik Räihä, arbets- och näringsministeriet.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- lagstiftningsråd Jyrki Jauhiainen, justitieministeriet
- juris doktor, universitetslektor Juha Lavapuro
- juris doktor, docent Pekka Lämsineva.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en ny lag om tillsyn över utlänningars företagsköp som ersätter den nuvarande lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp från 1992.

Finland har inom Europeiska unionen (EU), Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) och Världshandelsorganisationen (WTO) förbundit sig till lagstiftning som gynnar internationella gränsöverskridande investeringar. Under de senaste åren har många EU-stater reviderat sin egen lagstiftning om utländska investeringar till den del det är fråga om tillsyn över utländska investeringar i syfte att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten. Enligt propositionen ska också den finska lagstiftningen nu uppdateras på denna punkt.

Enligt förslaget ska tillsynen omfatta endast sådana finländska företag som anses vara kritiska med tanke på tryggheten av samhällets vitala funktioner. Lagen kommer inte heller framöver att räkna upp särskilda branscher eller aktiviteter inom den privata eller offentliga sektorn där företagen omfattas av tillsynen. Endast företagsköp inom försvarssektorn och tillverkningen av produkter med dubbla användningsområden föreslås alltid kräva en på ansökan baserad bekräftelse från myndigheten. För övriga företagsköpsdel föreslås en möjlighet att anmäla köpet. Det är fråga om sådant förvärv av inflytande som kan anmälas men som inte är underkastat anmälningsplikt då en utländsk ägare förvärvar aktier i ett bolag vilka berättigar till minst en tiondel av

det röstetal som samtliga aktier i bolaget medför eller motsvarande faktiskt inflytande i en annan sammanslutning eller rörelse som är föremål för tillsyn. Med utländsk ägare avses någon annan part än sådan som har sin hemort inom EU eller Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA).

Samtliga myndighetsärenden som gäller tillsynen över eller bekräftelse av företagsköp ska enligt förslaget handläggas av arbets- och näringsministeriet. Ministeriet ska ordna tillsynen på ett sådant sätt att det får kännedom om förvärv av sådana sammanslutningar som är föremål för tillsyn. För att kunna utföra sin tillsynsuppgift kan ministeriet komma överens om tillsynssamarbete med andra myndigheter. Om ett

ytterst viktigt nationellt intresse kan äventyras till följd av ett företagsköp, ska ministeriet överföra ärendet för behandling vid statsrådets allmänna sammanträde. I annat fall ska ministeriet bekräfta företagsköpet.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

I motiven till lagstiftningsordning speglar regeringen lagförslaget mot grundlagens 18 § 1 mom. om näringsfrihet, 15 § 1 mom. om egendomsskydd och 21 § om rättsskydd. Regeringen menar att lagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Men eftersom det kan finnas utrymme för tolkning ser regeringen det som önskvärt att grundlagsutskottet yttrar sig om lagstiftningsordningen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Lagförslaget går primärt ut på att tillståndsbelägga utlänningars köp av försvarsindustriföretag. Enligt förslaget ska en utländsk ägare på förhand ansöka om arbets- och näringsministeriets bekräftelse av ett företagsköp som gäller ett försvarsindustriföretag eller ett jämförbart företag.

I ett grundlagsperspektiv handlar det om att särbehandla människor på grund av deras medborgarskap. Detta är relevant med tanke på 6 § 2 mom. i grundlagen. Paragrafen förbjuder trots allt inte all särbehandling, även om särbehandlingen bygger på de grunder som särskilt anges i diskrimineringsbestämmelsen. Det väsentliga är om särbehandlingen kan motiveras på ett godtagbart sätt med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 48).

Utskottet anser att allt som berör den nationella säkerheten är sådana tungt vägande skäl som tillåter att utländska personers och sammanslutningars köp av försvarsindustriföretag begränsas. Lagen innehåller också en tillräckligt exakt definition av försvarsindustriföretag. Den utgör följaktligen inget problem med avseende på diskrimineringsförbudet i grundlagen och är

av samma orsak inte heller besvärlig med tanke på näringsfriheten i grundlagens 18 § 1 mom.

Enligt den föreslagna 9 § får ändring inte sökas genom besvär i ett beslut om överföring av ett i paragrafen specificerat ärende eller om fortsatt utredning som arbets- och näringsministeriet fattat. I 21 § 2 mom. i grundlagen står det att rätten att söka ändring ska tryggas genom lag. Enligt förarbetena till bestämmelsen hindrar den inte att man lagstiftar om smärre undantag så länge de inte rubbar huvudregeln eller äventyrar den enskildes rätt till en rättvis rättegång. Utskottet menar att de nu aktuella fallen är sådana där ett omedelbart behov av rättstrygghet inte föreligger. Bestämmelserna är alltså inget problem med avseende på 21 § 2 mom. i grundlagen.

Utskottet vill emellertid uppmärksamma ekonomiutskottet på att lagen enligt den föreslagna 2 § endast gäller aktiebolag. Det kunde vara bra om ekonomiutskottet diskuterade en eventuell utvidgning av lagen även till andra företagsformer. Justitieministeriet kommenterar i sitt yttrande till grundlagsutskottet innehållet i vissa andra bestämmelser i förslaget. Kommentarer saknar dock relevans i konstitutionellt hänseende.

Ställningstagande

Grundlagsutskottet anser

*att lagförslaget kan behandlas i vanlig
lagstiftningsordning.*

Helsingfors den 23 november 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Johannes Koskinen /sd
vordf. Outi Mäkelä /saml
medl. Tuija Brax /gröna
Maarit Feldt-Ranta /sd
Tarja Filatov /sd
Kalle Jokinen /saml
Ilkka Kantola /sd
Pia Kauma /saml

Kimmo Kivelä /saf
Anna Kontula /vänst
Jukka Kopra /saml
Elisabeth Naucélér /sv
Vesa-Matti Saarakkala /saf
ers. Lea Mäkipää /saf
Kimmo Sasi /saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Risto Eerola.